

استاد محمد تقی جعفری از نگاه محمد رضا حکیمی، پروفیسور موجوپولوس، پروفیسور دلی کاستاپولوس، پروفیسور ولقاریس، پروفیسور هیسائے ناکانشی و زنده یاد اسماعیل (کوزو)

آشنایی اینجانب با علامه بزرگوار، متفکر گرانقدر اسلامی، آیت الله حاج شیخ محمدتقی جعفری تبریزی، به چهل سال از این پیش می رسد.

آنچه در پی می آید دیدگاه چندین تن از شخصیت های برجسته علمی درباره استاد محمدتقی جعفری است:

استاد محمدرضا حکیمی

آشنایی اینجانب با علامه بزرگوار، متفکر گرانقدر اسلامی، آیت الله حاج شیخ محمدتقی جعفری تبریزی، به چهل سال از این پیش می رسد.

این آشنایی سپس به شناختی بیشتر پیوست و به دوستی، ارادت اینجانب، به ویژه با مطالعه کتاب «ارتباط انسان - جهان» کتابی غنی و ابتکاری و پر ارج و کتاب «تعاون الدین و العلم» و کتاب «مبدأ اعلی» ... و اطلاع همواره از حضور جدی و تکلیف شناسانه ایشان در مرز پاسداری از دین خدا و مبانی قوم و ارزش های متعالی آن، به منظور نجات نسل های انسانی؛

؛ و هم چنین پشتکار پویانده این عالم مرزبان و فیلسوف و اندیشمند غیر محدوداندیش، در آفاق فرهنگ و اندیشه انسان معاصر، به منظور گسترش باورهای الهی و صیانت آن ها، و ردّ تهاجم های متفاوت در هر دوره . . . و آنگاه پدید آوردن این همه تألیفات گرانقدر در پهنه گسترده فرهنگ غنی و پهناور ایران، و ابعاد گوناگون معارف شناختی، بدان سان که اگر این آثار از آن گروهی از دانشوران و عالمان بود، جای گرامیداشت و اعجاب داشت، تا چه رسد که اکنون یک تن به عرضه آن ها پرداخته است؛ آن هم با وجود اشتغال به جلسه های تدریسی و سخنرانی ها و سفرها و مصاحبه های علمی و دینی بسیار. درباره شخصیت علمی استاد علامه جعفری، آنچه بیشتر دارای اهمیت است، جامعیت ایشان است، و نگرش باز، و گذر از محدوده محدودیت آفرین محدوداندیشی و تک رشته ای و بسته ذهنی، که دریغا بسیاری از عالمان و فاضلان ما در قلمروهای ویژه خویش بدان سخت مبتلایند.

. . . و ما در این روزگار، یک نمونه از عالمان جامع را می نگریم که به آفاق فکری بس گسترده ای دست یافته اند، و در قلمرو اندیشه از محدوده هایی خاص فراتر رفته اند. آثار فراوان و پر تنوع ایشان که شماری از آن مورد شناسایی قرار گرفته، گواه صادقی است بر این چگونگی . . . و مشک آن است که ببوید. و این همه برکت علمی و تربیتی، که در طول چند دهه از زبان و خامه استاد جعفری - چه در ایران و چه در خارج از ایران - عرضه گشته، واقعیتی است گویای جامعیتی چشمگیر در غالب ابعاد . یک نگاه به نام های تألیفات ایشان و موضوع های سخنرانی ها و سپس محتوای آن ها، برای تشخیص این ویژگی بسنده است.

. . . و استاد جعفری همواره با پژوهش در افکار گوناگون و تفحص در کتاب های اندیشمندان مختلف، در صدد بر آمد تا راه شناخت انسان را به سوی درک حقایق خطاناپذیر الهی بگشاید، و «ایمان» و «عمل صالح» را در جامعه استوار سازد، و جامعه را سعادت مند گرداند.

پروفیسور موجوپولوس استاد فلسفه - دانشگاه آتن

دغدغه اصلی استاد جعفری، هدف و آینده بشریت بود. محقق بود که تجربه های فراوانی از مسائل و معضلات جامعه معاصر

داشت و نمی‌کوشید که خود را از این مسائل پنهان دارد.

ما به بحث و گفتگو با هم عادت داشتیم، به ویژه درباره تکنولوژی که ساعت‌های مدیدی به طول می‌انجامید. او بر این باور بود که: تکنولوژی، عاملی منفی برای تمدن ماست، زیرا به کمال باطن اجازه بروز نمی‌دهد. من با این نظر مخالف بودم و بر این باور بودم که: در کشور ایران از تکنولوژی بهره‌گیری شده است، البته در جهت خیر بشر. او پذیرفت که تکنولوژی می‌تواند بشر را کمک کند، اما به شرط آن که بشر آن را تنها به عنوان ابزار و وسیله به کار گیرد.

این تنها یک مثال بود از سال‌ها مباحثات عمیق، البته با خصوصیات مختلف. او همواره در طول مباحثات، جلوه‌گر تفکری دقیق و اراده‌ای عالی بود. به یاد می‌آورم رفتار دلپذیر او را با دانشجویانم در دانشگاه آتن. دانشجویان یونانی، نظم کلاس را به هم ریخته بودند و من عصبانی بودم از این که آن‌ها یک روحانی را در فرهنگ خود می‌بینند و نیشخند می‌زنند، چرا که او خود را با زبانی با آن‌ها مخاطب می‌ساخت که دانشجویان نمی‌فهمیدند. اما در طول سخنرانی، دانشجویان توجهی ویژه به سخنرانی کردند و با جذابیت تمام به ترجمه سخنان ایشان گوش دادند. سپس با شوق به این که مطالب فراوانی در حال آموختن هستند، با کف زدن‌های پیوسته او را تشویق می‌کردند که تجلی‌پذیرش مثبت درسهای جعفری بود. او در آن جا به گونه‌ای الهام‌آمیز با آن‌ها ارتباط برقرار کرد. از این رو، فهمیدم این یک هدیه الهی بود که یک استاد تا بدین حد شگفت‌انگیز باشد.

جعفری سرشار از احساسات عمیق بود. همکاران من در دیدار با او، آن چنان تأثیر پذیرفتند که او را احاطه کرده بودند. این تلقی اینجانب را که با اهمیت است، ارائه می‌کنم و افتخار می‌کنم که او دوست من و نماد روح اسلامی ایران بود. هم‌چنین، وی استاد برجسته فلسفه اسلامی و ارزش‌های اخلاقی را از قرآن برگرفته بود. او منتقد اندیشه اجتماعی جهان معاصر و پژوهشگری که هم از ارزش‌های کهن و هم از ارزش‌های نوین برخوردار بود.

تأکید می‌کنم: او در این دیدارها می‌کوشید این اندیشه‌ها را برای خارج از ایران در دسترس قرار دهد. اجازه دهید تا بگیریم، چرا که او انسانی ارزشمند و در بر دارنده ارزش‌های همه‌جانبه - نه منحصر به یک موضوع خاص - بود. دیدگاه او امیدبخش و رضایت‌آمیز بود. هرگز او را ناراحت و با چهره‌ای در هم کشیده ندیدم. او به خوبی می‌دانست چگونه بر لبانش برای دیگران - به ویژه برای خودش - تبسم کند.

پروفسور دلی کاستاپولوس - محقق و استاد دانشگاه آتن

چند سال قبل، به اتفاق دیگر دوستان از یونان با آقای جعفری در منزلشان دیدار و بحث و گفتگوهای فراوانی داشتیم. نگرش‌های ایشان - خصوصاً کتابخانه وی - بر ما تأثیرگذار بود. سه سال قبل از رحلتش (سال 1374 خورشیدی)، به یونان آمده بود و در مجلسی، بیش از دو ساعت با ایشان گفتگو داشتم. من شخصاً دریافتم ایشان فیلسوف واقعاً برجسته‌ای هستند. او اندیشه‌ای عالی داشت و نقش مهمی در فلسفه اسلامی ایفا کرد.

پیرامون آخرت‌شناسی با ایشان گفتگو و بحث داشتم، و بر این اساس، مقاله‌ای در موضوع «ایمان فراتر از عقل و الحاد در واقعیت جهانی» تهیه کرده‌ام. هم‌چنین، ما برای تلاش بیشتر مسیحیان ارتدوکس و مسلمان برای جهان بهتر به توافق رسیدیم.

او در قله علم و معرفت قرار داشت و در عین حال، با دانشجویان خود و مردم عادی که وقت گرانبهایش را در اختیار آنان می گذاشت، بسیار نزدیک بود. در اوایل دهه 50 هـ. ش من برای اولین بار، علامه جعفری را ملاقات کردم. از آن پس، بیشترین مطالب اصولی اسلام و فلسفه اسلامی را از ایشان فرا گرفتم. او نه تنها اسلام را به من آموخت، بلکه راهنمای زندگی من نیز شد. معلومات بی کران ایشان، مانند اقیانوس و عظمت و وقار ایشان، همانند کوه هیمالیا بود.

پروفسور ولقاریس - دانشگاه آتن

... در تمام عمرم کسی هم چون استاد جعفری مرا تحت تأثیر قرار نداده است. در شهر باستانی آتن به جای این که برای خیابان ها نامی انتخاب کنند، در هر گوشه از شهر ستونی نصب کرده و بر روی هر ستون، سه هرمس - خدای ارتباطات را - نصب می کردند تا راهنمای افراد باشد.

هرمه ها از آن زمان به عنوان اشخاصی برجسته و راهنمایان مردم معروف شدند. فرزانهگانی باهوش که مردان خدا بودند و هدفشان هدایت خلق بود، هرمه نامیده می شدند. آنان همواره در حال تحقیق و تفحص بودند، استعداد و عقل و هوش خود را صرف خدمت به انسانیت و معنویت کرده ، هم چون ستارگانی درخشان ، هدایت انسان را در مسیر دشوار زندگی بر عهده داشتند. از این گونه اشخاص نادر، می توانم به استاد محمدتقی جعفری اشاره کنم ، که نه تنها مایه مباهات ایران ، بلکه افتخار جهان است.

... وقتی در مقابل وی قرار می گیرید، احساس می کنید در حضور مردی خدایی هستید؛ مردی که به واسطه عقل و روش زندگی اش به خداوند نزدیک شده و از او الهام می گیرد.

... روی هم رفته بایستی گفت: جعفری از شخصیت هایی بود که در جهان بسیار نادرند. او مرجعی بود پیامبرگونه. با وجود گرایش شدید مذهبی اش و رسوم و اصول حاصل از آن ، ندای استاد جعفری ندایی بود در دل جهان وحشی امروز؛ هشداري بدین مضمون: جهان از مسیر انسان دوستی و ارزش های مذهبی که برادری و دلسوزی را تبلیغ می کنند و جهانی می سازند که فطرت راستین انسان را پرورش می دهد، منحرف شده است .

جعفری هرگز کسی را محکوم نمی کرد. او قاضی نبود، بلکه یک معلم بود. به خاطر دارم يك بار از ایشان خواستم نظر خود را درباره جوامع غرب برایم بگویند. سؤال برای ایشان غیر منتظره بود، اما در پاسخ گفتند: انسان غربی در تلاش برای فوق بشر شدن ، نتیجه ای جز غیر بشر شدن نگرفته است ، زیرا از خدا دور شده و صرفاً بر منطق و توانایی های خودش تکیه دارد. استاد محمدتقی جعفری ایمان به خدا را با منطق بشری در هم آمیخته بود. روحش قرین رحمت باد.

پروفسور هیسائه ناکانیشی - استاد دانشگاه ناگویا

جوانب گوناگون عظمت استاد جعفری بی شمارند. با این حال، بیش از هر چیز می توانم به دانش گسترده وی در مورد تمدن های اسلامی، نیز سایر تمدن ها، حکمت و بینش عمیقش اشاره کنم که امکان ایجاد آثاری این چنین دلسوزانه را درباره انسان های معاصر او و آینده به وجود آورد. در دیدار و گفتگو با ایشان کاملاً دریافتم: گرمای ذهن و قلب و عظمت نفس او باعث شده که این اندازه به ایجاد يك دنیای پر از صلح و همزیستی مسالمت آمیز اهمیت دهند و چنین میراث بزرگی برای ما باقی بگذارند.

... دنیا دچار تغییرات چشمگیری شده، به سوی شرایطی خطرناک پیش رفته است . ارزش ها و مفاهیم بزرگی از قبیل: شرافت و کرامت انسانی و میراث بشری مورد بی اعتنایی و حتی انکار قرار می گیرند. برای احیای این مفاهیم حیاتی انسانی ، بایستی تمامی آثار استاد جعفری مورد توجه قرار گیرند و سعی شود فلسفه ایشان مجدداً تفسیر گردد تا بتوان از نو، جهانی ایمن تر و

صلح آمیزتر ساخت .

برگرفته از پایگاه اطلاع رسانی استاد محمد نقی جعفری